

**Alocuțiunea președintei Asociației Magistraților din România (AMR), cu ocazia
celebrării Zilei Europene a Avocaților 2021 (22 octombrie 2021), cu tema:
„Nu există justiție fără avocați independenți”**

*Stimate domnule Președinte al Uniunii Naționale a Barourilor din România,
Stimate doamne și stimați domni avocați,
Stimați invitați,*

Vă mulțumesc, în mod deosebit, în numele Asociației Magistraților din România și în numele meu, pentru invitația de a participa la această conferință ce pune în dezbatere o temă importantă din perspectiva independenței justiției - valoare consacrată de Constituție și de documentele internaționale la care România este parte, în scopul garantării efective a dreptului cetățeanului la un proces echitabil.

O societate democratică, în teorie și practică, nu poate fi concepută în absența independenței justiției. Documentele internaționale o proclamă, organismele europene o reafirmă și o potențează, legile naționale o reglementează ferm, voci din interiorul și din afara sistemului judiciar pledează, în termeni înalți sau pe înțelesul tuturor, pentru respectarea ei. Suntem de acord cu toții, specialiști și nespecialiști ai dreptului, că o justiție lipsită de independență nu există, oricâte false elogii i-am aduce.

Dar care este, de fapt, esența acestui concept? Consecința vizibilă a aplicării lui? Vrem, oare, să surprindem profunzimea lui? Cu siguranță putem spune ce nu este independența judecătorului: nici vorbă în vânt, nici floare la butoniera lui. Pentru că, deși formularea în sine pare una rigidă și învechită, justiția este un serviciu public. Adică nu se definește prin maldăre de documente în format pe hârtie sau digital, ci este despre oameni și pentru oameni. O asemenea abordare nu atenuează, nicidecum, rolul judecătorului, ca epicentru al independenței justiției.

Președintele Asociației Internaționale a Judecătorilor (IAJ-UIM) spunea, la o conferință în luna ianuarie, „oamenii trebuie să știe că se pot raporta la o justiție înfăptuită fără teamă”, iar președintele Asociației Europene a Judecătorilor (EAJ-AEM) sublinia, cu aceeași ocazie, că „atunci când judecătorii se tem, niciun cetățean nu poate dormi liniștit”. De asemenea, președinta Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) a reiterat, în alocuțiunea rostită la Conferința Miniștrilor de Justiție, din luna noiembrie, anul trecut, că independenței justiției, astfel cum este stipulată de art. 6 par. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, constituie o garanție fundamentală pentru un proces echitabil și o premisă pentru democrație și pentru statul de drept. Totodată, alături de principiul independenței justiției, a abordat principiul responsabilității, arătând că acestea două nu sunt în mod ireconciliabil opuse, dat fiind că responsabilitatea nu înseamnă că sistemul judiciar este responsabil față de o altă putere a statului și nici că este subordonat față de aceasta. Hotărârile judecătorești trebuie să fie supuse căilor de atac, doar printr-o astfel de procedură putând fi modificate sau casate, iar acesta fiind singurul mod prin care judecătorii ce acționează cu bună-credință pot da seama de hotărârile lor.

Asociația Magistraților din România (AMR) a făcut eforturi constante timp de aproape trei decenii, asumându-și nu o dată riscuri, prin reprezentanții ei, pentru a apăra independența justiției față

de amenințările și atacurile venite sub forme evidente sau insidioase, obținând o serie de succese, dar nefiind scutită de eșecuri. Permiteți-mi să vă dau câteva exemple.

Astfel cum scriam într-un comunicat de presă din 21.12.2020¹, dat publicității de AMR și AJADO, în Raportul de activitate al DNA pe anul 2014 a fost inclusă o anexă în care erau analizate hotărârile judecătorești definitive de achitare din anul respectiv, aducându-se critici cu privire la legalitatea și temeinicia acestora. Niciunul dintre procurorii ce a dispus trimiterea în judecată nu a fost criticat pentru soluțiile de achitare, ci, în toate cazurile, au fost acuzați judecătorii că au pronunțat asemenea hotărâri care, în opinia DNA, erau „nelegale și netemeinice”. La data respectivă, AMR și UNJR au reacționat, acuzând argumentat ca se încalcă independența justiției și solicitând CSM să ia poziție. Singura măsură dispusă împotriva unui derapaj atât de grav de la regulile și principiile unui stat de drept a fost ca s-a dispus eliminarea anexei respective de pe site-ul DNA, fără nicio altă cercetare și fără a se lua alte măsuri. Pe scurt, la un atac așa de grav la independența judecătorilor și a justiției, CSM a răspuns prin ascunderea problemei, pe ideea că dacă nu vorbim despre ceva, acel ceva nu există.

Al doilea exemplu: În anul 2014, peste 50 de judecători de la Curtea de Apel Oradea și de la Tribunalul Bihor au adresat CSM întrebări clare și simple: pot procurorii să îi ancheteze pe judecători cu privire la deliberare, la hotărârea pronunțată? Cum sunt apărate secretul deliberării și independența judecătorilor, dacă procurorii îi pot ancheta cu privire la pronunțarea soluțiilor? Ca urmare a acestor întrebări, CSM a adoptat Hotărârea Plenului nr. 846bis/2014. În loc să răspundă clar, concis și complet la întrebările îndreptățite puse de judecători, CSM a adoptat o hotărâre alambicată, plină de truisme puerile și de contorsionări ale logicii, emise cu prețiozitate. Adică, o hotărâre ce a permis cercetarea în continuare a judecătorilor pentru soluțiile pe care le pronunțau și calificarea unor hotărâri judecătorești definitive ca fiind rezultatul unui abuz în serviciu. Simpla existență a posibilității, chiar teoretice, de a fi audiat, anchetat și trimis în judecată pentru soluțiile date este de natură a pune presiuni enorme asupra fiecărui judecător și, ca urmare, hotărârea pe care o va pronunța nu va fi doar în baza legii și a conștiinței sale, ci și sub spectrul probabilității de a-și periclita cariera, viața privată, libertatea. Or, o astfel de hotărâre nu poate îndeplini exigențele de calitate cerute magistraților de lege și de societate.

Dar vreau să dau și două exemple ale reușitelor în lupta noastră pentru independența justiției: După ce ani la rând am adus în atenția CSM și a opiniei publice aspecte concrete, dovedite prin hotărâri judecătorești definitive, ținând de abuzuri în cursul urmăririi penale împotriva magistraților, în dosare ale DNA, cu consecințe vătămătoare asupra independenței justiției, prin Hotărârea Plenului nr. 225/15.10.2019, CSM a aprobat Raportul Inspecției Judiciare nr. 5488/IJ/2510/DIJ/1365 /DIP/2018 privind „respectarea principiilor generale care guvernează activitatea Autorității Judecătorești în cauzele de competența Direcției Naționale Anticorupție vizând magistrați sau în legătură cu acestea”, cu referire la perioada ianuarie 2014 – iulie 2018. În cele 127 de pagini ale hotărârii, s-au adus argumente punctuale care susțin existența abuzurilor în aceste cauze, CSM conchizând că practicile procurorilor DNA care au instrumentat cauze cu judecători, în modalitățile arătate clar în hotărâre, au reprezentat forme de presiune asupra judecătorilor, cu consecințe directe în ceea ce privește îndeplinirea actului de justiție².

În fine, vreau să subliniez că înlăturarea din dispozițiile Legii nr. 317/2004 a calității ministrului justiției de titular al acțiunii disciplinare împotriva judecătorilor și procurorilor, ca urmare a insistențelor îndreptățite și detaliat fundamentate în fața Parlamentului, de către AMR și UNJR, a reprezentat unul dintre punctele de maximă importanță ale anului 2018 pentru sistemul judiciar. Modificarea a constituit un succes evident pe calea consolidării independenței justiției și a fost primită ca atare de organismele internaționale ale magistraților din care fac parte asociațiile noastre

¹ Comunicatul de presă nr. 210/2020

² pag. 125 din Hotărârea Plenului CSM nr. 225/19.10.2019

profesionale, respectiv Asociației Europene a Judecătorilor (EAJ-AEM), Asociației Internaționale a Judecătorilor (IAJ-UIM) și MEDEL.

Așadar, în contextul recunoașterii independenței justiției ca imperativ al unei societăți democratice, precum și în contextul demersurilor ferme pentru apărarea acesteia, de ce avem nevoie de avocați independenți și ce ar trebui să însemne, de fapt, independența acestora? Cât de independenți sunt avocații? Față de cine răspund? Sunt ei obligați să urmeze cu fidelitate instrucțiunile clientului lor, chiar dacă acestea pot interfera cu cursul procedurilor și, prin urmare, cu administrarea justiției?

În timp ce libertatea implică îndrituirea fiecăruia de a-și exercita drepturile personale în propriul interes, limitată doar de cerințele legii, independența unui avocat este încărcată cu conținut etic. Aceasta independență nu înseamnă libertatea de a exercita un drept, ci disponibilitatea de a așeza întotdeauna suficientă distanță pentru a pune actele, pe care avocatul le consideră utile, în raport cu legea și normele etice. A acționa cu conștiință înseamnă a acționa în deplină independență, ghidat doar de un puternic simț al valorilor: lege, datorie și onoare³.

Independența avocatului și a baroului a fost situată ca principiu de căpătâi, printre cele 8 afirmate de Uniunea Internațională a Avocaților, în Rezoluția din 30.11.2018, alături de: secretul profesional și confidențialitatea; interzicerea conflictelor de interese; competențe profesionale; demnitate, probitate, loialitate și diligență; fraternitate; contribuția la buna administrare a justiției și respectarea statului de drept; dreptul la o remunerație echitabilă. Pentru a-și îndeplini pe deplin rolul de consilier și reprezentare a clientului – se arată în Rezoluție –, avocatul trebuie să fie independent și să își păstreze independența profesională și intelectuală atât în raport cu judecătorii, autoritățile publice, colegii, clienții, cât și în raport cu propriile sale interese⁴.

În Preambulul Rezoluției s-a înscris, în mod clar, că independența intelectuală a avocatului este un element esențial în exercitarea profesiei. Respectul pentru această independență este garantat în două moduri: fie de către judecători, în țările în care litigiile de ordin profesional sunt de competența judecătorilor independenți, fie de către barourile care au competențe specifice în materie deontologică și disciplinară, cele două sisteme neexcluzându-se reciproc.

Deși pare că independența avocatului, în relație cu o justiție independentă și imparțială, a devenit o problemă acută în ultima perioadă de timp, ori că, din cauza limitărilor nejustificate ale independenței, afirmate public, această problemă primește în prezent o greutate aparte, în fapt ea doar a reapărut, în spirala istoriei, poate într-o altă formă. În anul 1792, Thomas Erskine spunea, într-o pledoarie – după ce Prințul de Wales îi transmisese că Regelui îi displace foarte mult conduita sa fiindcă acceptase să apere un faimos pamfletar și agitator: „*Voi afirma întotdeauna, cu orice risc, demnitatea și independența Baroului englez, fără de care, o justiție imparțială, partea cea mai valoroasă a Constituției Engleze, nu poate exista*”⁵.

Libertatea avocatului (libertatea mijloacelor, libertatea de acțiune și de exprimare), împreună cu lipsa constrângerilor (ce pot proveni de la client sau de la terți ori, uneori, de la judecător) reprezintă condiția funcțională a exercitării profesiei de avocat⁶.

---

³ Christian Charrière-Bournazel, fost președinte al Consiliului Național al Barourilor din Franța, <http://michaelgkarnavas.net/blog/2015/12/15/the-lawyers-independence-part-i/> <https://www.osce.org/files/f/documents/a/e/315081.pdf> .

⁴ https://www.uianet.org/sites/default/files/principes_essentiels_de_la_profession_avocat_-_2018.pdf

⁵ *apud.* Michael G. Karnavas, *Lawyer's Ethics, Organisation for Security and Co-operation in Europe, Mission to Skopje*, 2016, <https://www.osce.org/files/f/documents/a/e/315081.pdf>

⁶ Nelly Noteau-Jaffeau, *L'indépendance de l'avocat*, <http://www.revuedlf.com/theses/lindépendance-de-lavocat/>

În Statutul profesiei de avocat⁷ se afirmă, în mod expres, că *această profesie este liberă și independentă* (art. 1 alin. 1), *exercitarea profesiei de avocat fiind supusă unor principii, printre care și cel al independenței* (alin. 2). Sublinierea că *avocatul este independent – și se supune numai legii* –, este reluată ca atare (art. 3 alin. 1) sau prin sintagma *în exercitarea profesiei sale, avocatul este independent* (art. 109 alin. 1).

Corolarul acestei independențe se regăsește textul ce prevede că *libertatea și independența profesiei de avocat sunt principii în baza cărora avocatul promovează și apără drepturile, libertățile și interesele legitime ale clienților potrivit Legii, aceste principii definind statutul profesional al avocatului și garantând activitatea sa profesională* (art. 6 alin. 1), cu amendamentul potrivit căruia *independența avocatului nu poate prejudicia interesele clientului său* (în art. 7 alin. 4), *apreciate, însă, în limitele legii, ale Statutului și ale Codului deontologic* (art. 109 alin. 2), dat fiind că *avocatul va respecta opțiunile clientului în ceea ce privește scopul și finalitatea asistenței și reprezentării, fără a abdica de la independență și crezul său profesional* (art. 135 alin. 3). *Constituie atingere a independenței avocatului și, ca atare, trebuie evitată și înlăturată de către avocat, prin orice mijloace legale, existența oricăror presiuni în scopul nerespectării secretului profesional* (art. 109 alin. 3 lit. d). *Exercițiul liber al profesiei, demnitatea, conștiința, independența, probitatea, umanismul, onoarea, loialitatea, delicatețea, moderația, tactul și sentimentul de confraternitate sunt principii esențiale ale profesiei de avocat și constituie îndatoriri ale acesteia* (art. 227 alin. 1).

Asemenea norme, ce pot fi tot atâtea principii, sunt pe cât de generoase, pe atât de necesare. Luarea aminte la ele se constituie în trepte spre o justiție independentă pentru că includ pilonii pe care aceasta este edificată: supunerea față de lege, libertatea de conștiință și de exprimare, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, lipsa oricăror presiuni interne sau externe, demnitatea, onoarea, probitatea.

Asumarea independenței, în pofida piedicilor ce nu sunt nici puține, nici ușoare, este un exercițiu de virtuozitate profesională pe care, după voință, fire, putere, trebuie să îl facem, iar și iar, fiecare dintre noi, cei cărora ne-au fost încredințate roluri bine definite în îndeplinirea și desăvârșirea actului de justiție. Iar în Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, este înscris că *în exercitarea profesiei, avocații sunt parteneri indispensabili ai justiției, ocrotiți de lege* (...) (art. 38 alin. 1).

Voi încheia printr-o temă de reflecție, lansată într-o lucrare de doctorat cu titlu „Independența avocatului”, publicată, în rezumat, în Revista (franceză a) drepturilor și libertăților fundamentale, în anul 2020: *Pentru a stabili în ce măsură independența avocatului trebuie păstrată, și astfel să poată fi adaptată schimbărilor ce se succed, sau chiar în ce măsură trebuie să regândim modelul acesteia, este necesar să ne punem întrebări în amonte asupra posibilității ca această profesie să-și păstreze unitatea, precum și asupra mizei pe care o are, pentru membrii sai, păstrarea modelului funcțional pe care au fost formați, și anume independența lor*⁸.

Jud. dr. Andreea Ciucă

---

⁷ Hotărârea UNBR nr. 64/2011

⁸ <http://www.revuedlf.com/theses/lindependance-de-lavocat/>